

רב"ע של פעם/ דליה זק"ש

(הראיון נערך ונכתב ע"י שקדיה כהן)

למדתי ריפוי בעיסוק בשנים 1962-1965. שמעתי שאפשר ללמוד לימודים אלו דרך העתודה האקדמית וכך לשרת בצבא במקצוע. במסגרת ההתלבטות אם לבחור בדרך הזו אבי הראה לי פרסום בחוברת של קופ"ח כללית על ריפוי בעיסוק התרשמתי מהכתבה ועלה בי הרצון לבדוק ולנסות. בחוברת זו היה תיאור של רב"ע בבי"ח אלון, התיאור מצא חן בעיני וכך התחלתי ללמוד.

ביה"ס לריפוי בעיסוק היה בבנין "הדסה" בעיר ירושלים, ברח' הנביאים. התקבלתי אחרי שעמדתי בפני שורה ארוכה של ארוכה של אנשים, שישבו מאחורי שולחן ארוך, והיוו את וועדת הקבלה של בית הספר. המעמד היה לא נעים. בספטמבר התחלתי ללמוד. הגעתי לים מחיפה ולא הכרתי את העיר. הלימודים כללו סיורים בבי"ח באזור. פעם קבעו פגישה ע"י הרמזור. לשאלתי איזה רמזור הירושלמיות צחקו כי היה רק רמזור אחד בעיר. רוב הלימודים היו בבית הספר (בבנין "הדסה"). חלק משיעורי אנטומיה (הדיסקציות) למדו ברח' יפו, בבי"ח לרפואה ואת הקורס "טיפול בחולה" למדנו בבי"ח הדסה. מטרת הקורס הייתה להבין מה עובר על החולה בזמן האשפוז. מקצועות הרפואה למדנו עם מרצים מביה"ס לרפואה. היו לנו מספר גדול של סדנאות במלאכות-יד כמו אריגה, קרמיקה, נגרות, מתכת, תפירה (כמעט נכשלתי בקורס תפירה, לא הצלחתי לתפור חפתים בצורה מספקת) ועוד.

הלימודים היו מכוונים לעשייה. ניתנו הנחיות/מרשמים איך ומה לעשות. לחולה כזה-נותנים עבודת יד מסוימת ולאחר עם סימפוטומים מסוימים-נותנים לעשות עבודת יד אחרת, וכו'. היו מעט מאד לימודים תיאורטיים וגם אלו בעיקר הוכתבו על ידי המורים בהרצאות. הלימודים בבית הספר נמשכו על פני שנתיים ובשנה השלישית היו שתי הכשרות מעשיות, אחת בתחום הפסיכיאטרי ואחת בתחום הפיסיקלי, חצי שנה כל אחת. בהכשרות אלו הייתי בבית חולים שער מנשה- בי"ח פסיכיאטרי ובמחלקה השיקומית לילדים בבי"ח אסף הרופא. היה צריך לכתוב עבודת גמר הקשורה לאחת מההכשרות המעשיות ולאחר מכן להבחן על העבודה ועל ידע בתחום ההתמחות השני

במחזור בו למדתי התחילו את הלימודים ארבע עשרה סטודנטיות וגמרו כשתיים עשרה.. רובנו היינו סטודנטיות אבל היה בחור אחד ערבי מכפר על יד חיפה שאח"כ לא פגשתי במקצוע. המחזור בו למדתי היה קטן אך אחדות מאיתנו המשיכו לימודים גבוהים כמו דינה לבל ומיה פלגי. בנוסף, חנה זיו ז"ל הפכה למנהיגה חשובה ופיתחה תחום התמחות חשוב בריפוי בעיסוק. בין הלומדות שאני זוכרת היו בינה פלג, דפנה קפלן, מאיה פלגי, חנה זיו, רנה מבי"ח גלווין, דינה לבל, חדוה, שרה, ועוד.

גמרתי את הלימודים עם אהבה למקצוע. אבל לא ללימודים עצמם.

עם גמר הלימודים התגייסתי לצבא. בצבא-לא ידעו מה לעשות אתי. אחרי חצי שנה הציבו אותי בבית הבראה 3, רצו שאעשה עם המבריאים רק עבודות יד. הפנו אותי לביה"ח "תל השומר" למחלקת שיקום. באותו זמן מח' שקום של "מלבן" השתלבה במחלקת השיקום של תל השומר. במלבן שיקמו בעיקר עולים חדשים שהגיעו עם מחלות ממושכות ומרקע מוחלש לארץ. כמו אנשים שהיו בשואה או אנשים שהגיעו מארצות ערביות, ללא משאבים ותמיכה.

השתחררתי מהצבא זמן קצר לאחר שפרצה מלחמת ששת הימים. מיד עם השחרור קראו לי למילואים לבית ההבראה 3, מתוך הבנה שהחיילים הזקוקים לשיקום צריכים לא רק עבודות יד אלא התערבויות טיפוליות שבתחום ההתמחות של הריפוי בעיסוק (והפיזיותרפיה).

אחרי הצבא רציתי לעבוד בתחום הפסיכיאטרי. בתחילה עבדתי זמן קצר במוסד שנקרא "נאות מרגלית" (ע"י ראשל"צ) לאחר מכן עברתי לעבוד בבית חולים "גהה"- עד 1974 עבדתי בתפקידים שונים במחלקה לריפוי בעיסוק. עם הזמן רציתי לקדם את הידע שלי ולמדתי לתואר ראשון בפסיכולוגיה ופילוסופיה. הרעיון ללימודים נוספים בא לאור ההתנסות בבחינת הסיום ברב"ע בע"פ בפסיכיאטריה. שם שאלו "מה עושים עם בחורה עם סכיזופרניה" וכשניסיתי לתת תשובות שונות הבוחנים לא הביעו שביעות רצון עד שציטטתי במדויק את מה שלימדו אותנו בקורס בביה"ס: "לבחורה עם מחלה כזו – נותנים לעבוד בכך וכך..." הנסיון שלי בבית החולים גהה לימד אותי שהלימודים צריכים להיות אחרת, יותר ומעמיקים ומעודדים חשיבה עצמאית וביקורתית.

באותו הזמן פנו אלי להיות מדריכה בביה"ס לרב"ע בירושלים, שם הדרכתי מחזור סטודנטיות ולימדתי פסיכיאטריה במקום נעמי כץ שיצאה לחופשת לידה.

לאחר מכן נעניתי לפנייתה של גב' יעל הלוי בשיתוף עם גב' עליזה קרני, מפקחת הריפוי בעיסוק בקופת חולים כללית. הן דחפו וקידמו את האפשרות לפתוח חוגים לריפוי בעיסוק באוניברסיטת חיפה ותל אביב. סייעתי בקידום החוג בתל אביב והצטרפתי למאמץ לפתוח מסגרת הכשרה לריפוי בעיסוק באוניברסיטת חיפה במדור ללימודי חוץ. כדי לקדם את האקדמיזציה של המקצוע הוחלט, בשלב ראשון, לפתוח את החוגים כקורסי הסבה למועמדים/ות עם תואר ראשון.

כדי לאפשר פתיחת חוג לתואר ראשון בריפוי בעיסוק באוניברסיטת חיפה, נסעתי לארה"ב ולמדתי תואר שני ושלישי במקצוע באוניברסיטת ניו יורק. הלימודים נתמכו ומומנו על ידי הג'וינט – ישראל. כשחזרתי לארץ היינו רק 3 מרפאות בעיסוק עם תואר דוקטורט. פרופ' נעמי כץ, ד"ר טל ירוס ואני. שלושתנו נרתמנו לקדם את האקדמיזציה של המקצוע בכל אחת משלוש האוניברסיטאות בהן היה בית ספר/חוג לריפוי בעיסוק, העברית, תל אביב וחיפה.

בשנת 1978 ניתנה הכרה ללימודים לתואר ראשון בבית הספר בירושלים, וב 1986-1987 נפתחו חוגים לתואר ראשון בריפוי בעיסוק באוניברסיטאות בתל אביב וחיפה. לימודים לתואר שני התחילו מאוחר יותר, ראשית בירושלים, בערך בשנת 1987. בנוסף לתואר שני היום יש בכל החוגים הללו תלמידות/ים דוקטורט כאשר באוניברסיטת חיפה יש תוכנית דוקטורט רשמית.

הלימודים האקדמיים כתנאי כניסה לריפוי בעיסוק, הרמה הגבוהה של המקצוע בפרקטיקה, מביאה אתנו סיפוק רב, ושמחה ותחושת הישגיות אישית ומקצועית.